

Manwal sa Estudyante

2

Dali nga Pagtan-aw sa Bibliya Pagpaila sa Pulong sa Dios

Mga Pagtuon sa Grupo
alang sa Bag-ong Kinabuhi

Dali nga Pagtan-aw sa Bibliya

Pagpaila sa Pulong sa Dios

David Batty

Manwal sa Estudyante

Ika-5 nga Edisyon

Dali nga Pagtan-aw sa Bibliya

Pagpaila sa Pulong sa Dios

Manwal sa Estudyante

Ika-5 nga Edisyon

Pinaagi kay David Batty

Ang mga pakisayran sa kasulatan nga gigamit sa kini nga kurso gikan sa mga mosunod nga bersyon sa Bibliya.

Ang mga gimarkahan nga mga bersikulo ug MBB gikan sa Balaang Bibliya, Maayong Balita Biblia, copyright 2003. PHILIPPINE BIBLE SOCIETY 890 United Nations Avenue 1000 Manila, Philippines.

Copyright © 2022, Teen Challenge USA.

Kini nga kurso orihinal nga gimantala sa English nga adunay titulo, *A Quick Look at the Bible, 5th edition.*

Ang kini nga mga materyal mahimo'g kopyahon ug ipanghatag aron magamit sa Teen Challenge, parehas nga programa, mga lokal nga simbahan, eskuylahan ug uban pang mga organisasyon ug indibidwal. Ang kini nga mga materyal mahimo usab nga i-download gikan sa internet sa website: www.iTeenChallenge.org Ang mga nagtinguha nga imantala ug ibaligya kini nga mga materyal kinahanglan magkuha sinulat nga pagtugot gikan sa Global Teen Challenge.

Kini nga kurso bahin sa *Mga Pagtuon sa Grupo alang sa Bag-ong Kinabuhi* naugmad aron magamit sa mga simbahan, eskuylahan, mga ministro sa bilanggoan, Hagit sa Kabatan-onan, ug parehas nga mga ministryo nga nagtrabaho kauban ang mga bag-ong Kristiyano. Ang manwal sa magtutudlo, manwal sa estudyante, giya sa pagtuon, pagsulay, ug sertipiko magamit alang sa kini nga kurso. Alang sa dugang nga kasayuran bahin sa kini nga mga kurso, kontak:

Global Teen Challenge
PO Box 511
Columbus, GA, 31902 USA
Email: gtc@globaltc.org
Web: www.globaltc.org and www.iTeenChallenge.org

Teen Challenge Philippines
Catalunan Pequeno
Davao City, Philippines, 8000
Phone number: (82) 291-1377
Email: atcpdavao@gmail.com

Petsa sa kataposang giusab: 07-2022

Sulod

Pasiuna	4
Kapitulo 1. Kinatibuk-ang impormasyon bahin sa Bibliya	5
A. Pangunang mga kamatuoran bahin sa Bibliya	5
B. Ang panaghiusa sa Bibliya.....	6
C. Pagkuha sa tibuok hulagway (progresibong pagpadayag).....	6
D. Sa unsang paagi si Kristo nahiangay sa tibuok Bibliya?	7
E. Giunsa pag-ihap ang mga tuig	7
Kapitulo 2. Giunsa pagsulat ang Bibliya	8
A. Inspirasyon – Unsa ang gipasabut niini	8
B. Sa unsang paagi gidasig sa Diyos ang mga tao sa pagsulat sa mga libro sa Bibliya	9
C. Sa unsang paagi ang Bibliya gipasa kanato	10
Kapitulo 3. Unsaon nako pagkahibalo nga tukma ang Bibliya	11
A. Ang tanan nga mga panagna tinuod ug husto	11
B. Ang Bibliya nag-ingon nga kini Pulong sa Diyos	11
C. Si Jesus miingon nga ang Bibliya Pulong sa Diyos.....	12
D. Walay mga kontradiksyon sa Bibliya	12
E. Gipamatud-an sa arkeolohiya nga tukma ang Bibliya	13
F. Ang medikal nga mga buhat diha sa Bibliya nagpamatuod nga kini tukma.....	13
G. Pamatud-i sa imong kaugalingon nga ang Bibliya tinuod pinaagi sa pagsulay sa mga pagtulon-an niini sa imong kaugalingong kinabuhi	14
Kapitulo 4. Usa ka dali nga pagtan-aw sa Daang Tugon	15
Kapitulo 5. Usa ka dali nga pagtan-aw sa Bag-ong Tugon	17
Para sa dugang nga pagbasa ug pagtuon.....	18

Pasiuna

Karon ang pipila ka tawo mangutana, “Nganong magbasa man kog Bibliya? Kini wala na sa panahon. Ang Bibliya gisulat 2000 ka tuig kanhi. Sa unsang paagi ang Bibliya makatabang nako karon sa akong mga problema?”

Makaplagan ba nato ang mga tubag niini nga mga pangutana?

Ang Bibliya adunay mga tubag sa mga pangutana nga gisukna sa mga tawo karon bahin sa kahulogan ug katuyoan sa kinabuhi. Ang Bibliya nagsulti kanato kon kinsa kita, ang atong katuyoan, ang tinubdan sa atong mga problema, ug ang solusyon sa maong mga problema. Ang Bibliya naglangkob sa bugtong hingpit nga paagi sa pagkinabuhi.

Niini nga kurso atong susihon dayon ang tibuok Bibliya. Unsa kini tanan? Kinsa ang nagsulat niini? Giunsa kini pagpasa kanato karon?

Ang mga proyekto sa *Giya sa Pagtuon* alang niini nga kurso gidesinyo aron madala ka sa Daan ug Bag-ong Tugon aron makita sa imong kaugalingon kung unsa kini nga mga libro.

Kapitulo 1

Kinatibuk-ang impormasyon bahin sa Bibliya

A. Pangunang mga kamatuoran bahin sa Bibliya

1. Pila ka libro ang naa sa Bibliya

39 ka libro sa Daang Tugon

27 ka libro sa Bag-ong Tugon

66 ka libro sa tibuok Bibliya

2. Pila ka tawo ang nagsulat sa 66 ka libro sa Bibliya

Mga 40 ka tawo ang nagsulat sa mga libro sa Bibliya. Kining mga tawhana gikan sa tanang matang sa kagikan. Ang mga magsusulat maoy mga mag-uuma, mga hari, mga mangingisda, mga misyonaryo, mga doktor, mga magwawali, mga magbalantay sa karnero, ug mga opisyal sa gobyerno.

3. Unsa ka dugay ang pagsulat sa Bibliya?

Ang Bibliya gisulat sulod sa mga 1500 ka tuig. Ang unang basahon nga gisulat mao ang Job. Walay petsa nga gihatag kon kanus-a gayod kini gisulat, apan lagmit gisulat kini pipila ka panahon sa wala pa ang 1500 B.C. Ang kataposang basahon sa Bibliya nga gisulat lagmit mao ang basahon sa Pinadayag. Gisulat kini pipila ka panahon sa wala pa ang 100 A.D. Ang tanan nga mga libro sa Bag-ong Tugon gisulat wala pay 75 ka tuig human sa kamatayon ug pagkabanhaw ni Jesus.

4. Sa unsang mga pinulongan orihinal nga gisulat ang Bibliya?

Ang Daang Tugon gisulat sa Hebreohanon. Pipila ka bahin sa Daang Tugon gisulat sa Aramaic.

Ang Bag-ong Tugon gisulat sa Grego.

Ang Daang Tugon gisulat sa Hebreohanon tungod kay sa panahon nga ang maong mga basahon gisulat, ang Hebreohanon mao ang komon nga pinulongan sa mga tawo sa Israel.

Sa panahon nga gisulat ang mga libro sa Bag-ong Tugon, ang Hebreohanon dili na pinulongan sa ordinaryong mga tawo. Ang Griego karon nahimong komon nga pinulongan. Mao nga ang mga libro sa Bag-ong Tugon gisulat sa Grego.

B. Ang panaghiusa sa Bibliya

Usa sa katingad-an nga mga butang bahin sa Bibliya mao ang kung giunsa ang tanan nga 66 ka libro nagkahiusa - ang materyal nga tanan “naghiusa.” Ang panaghiusa sa Bibliya labing maayo nga mapatin-aw pinaagi sa pagtan-aw sa tagsulat—Dios. Siya ang Usa nga nagmando sa tanang lainlaing tawo sa pagsulat sa Bibliya.

Ang tanang 66 ka libro naghimo ug kompletong rekord sa mensahe sa Diyos kanato. Diha sa Bibliya atong makaplagan ang impormasyon nga nagsulti kanato kon unsaon pagkahimong Kristohanon, ug unsaon pagkinabuhi nga malampusong Kristohanon.

C. Pagkuha sa tibuok hulagway (progresibong pagpadayag)

Kon gusto nimong masabtan kon unsay gitudlo sa Bibliya, kinahanglang masabtan nimo ang tibuok nga hulagway. Sayon ang pagpilig bahin sa usa ka bersikulo dinhi o didto sa Bibliya ug ipakita nga kini nagsuportar sa halos bisan unsang pagtulon-an.

Pananglitan, Salmo 14:1 nag-ingon, “Wala Dios.” Bisan pa sa daghang ubang mga bersikulo sa Bibliya (sugod sa Genesis 1:1) tin-aw nga nagpunting nga adunay usa ka Diyos.

Ang Salmo 14:1 wala magkasumpaki sa ubang mga bersikulo nga nagtudlo nga adunay Diyos. Ang among problema kay wala namo ang tibuok nga istorya. Wala namo ang tanan nga bersikulo. Kung atong basahon ang tibuok bersikulo, atong makuha ang bug-os nga lahi nga kahulogan. Ang Salmo 14:1 nag-ingon, “Ang mga buangbuang moingon sa ilang kaugalingon, ‘Walay Dios.’” (Maayong Balita Biblia)

Kinahanglang mag-amping kita sa pagsusi sa tanang giingon sa Bibliya bahin sa usa ka partikular nga ulohan sa dili pa mohimo sa atong kataposang mga konklusyon. Importante nga makita ang matag libro, matag kapitulo, ug matag bersikulo nga may kalabotan sa tibuok Bibliya.

Ang Bibliya gisulat sulod sa mga 1500 ka tuig. Sa paglabay sa katuigan, ang Dios nagpadayag ug dugang mahitungod sa Iyang kaugalingon ug sa unsa nga paagi Siya gusto nga kita magkinabuhi. Ang matag libro sa Bibliya nagpadayon sa pagsulti kanato ug dugang bahin sa Diyos.

Kining samang sumbanan makita sa halos tanang dagkong ulohan nga gihisgotan sa Bibliya. Kini nga proseso sa pagpadayag og dugang nga impormasyon sa paglabay sa panahon gitawag nga “progresibong pagpadayag.”

D. Sa unsang paagi si Kristo nahiangay sa tibuok Bibliya?

Si Jesu-Kristo mao ang pangunang persona sa Bibliya. Ang tibuok Bibliya nasentro sa kinabuhi ni Kristo. Ang Daang Tugon nagpaabot sa pag-abot ni Jesus. Siya mao ang Usa nga moabot aron sa pagdala sa kagawasan gikan sa sala (kaluwasan).

Ang mga libro sa Bag-ong Tugon gisulat tanan human si Jesus mibalik sa langit. Ang Bag-ong Tugon nagsaysay sa panahon nga gigugol ni Jesus dinhi sa yuta. Nagsulti usab kini kanato unsaon pag-andam alang sa ikaduhang pag-anhi ni Kristo.

Ang pinakaimportante nga hitabo nga narekord sa Biblia amo ang pagkabanhaw ni Jesus. Mianhi siya sa yuta, midako ug mipuyo uban kanato. Gitudloan niya kami ug personal nga gipakita kanamo kung giunsa pagkinabuhi ang Kristohanong kinabuhi. Unya Siya namatay aron sa pagbayad sa silot sa atong mga sala. Apan ang labing importante sa tanan—Siya nabanhaw gikan sa mga patay. Kita adunay kahigayonan sa pag-alagad sa usa ka buhi nga Diyos. Dili siya patay.

E. Giunsa pag-ihap ang mga tuig

Sa dihang gisulat ang Bibliya ang mga tawo wala mag-ihap sa ilang mga tuig sama sa atong gibuhat karon. Daghang mga nasud ang nag-ihap sa ilang mga tuig sugod sa pagmando sa usa ka bag-ong hari. Ang laing paagi mao ang pag-ihap sa mga tuig nga nagsugod sa pipila ka dagkong panghitabo.

Kita adunay usa ka panig-ingnan niini sa Daang Tugon sa diha nga si Solomon mao ang hari. 1 Hari 6:1 (MBB) nag-ingon, “Sulod sa 480 ka tuig human mobiya sa Ehipto ang mga Israelita, sa ikaupat nga tuig sa paghari ni Solomon sa Israel, ...” Kini nga bersikulo nagpakita nga ang duha ka paagi sa pag-ihap sa mga tuig gigamit sa Israel niadtong panahona. Ang matag nasod adunay kaugalingong paagi sa pag-ihap sa mga tuig.

Hangtod sa pipila ka gatos ka tuig human sa pagkatawo ni Jesus nga ang atong presenteng sistema sa pag-ihap sa mga tuig natukod. Kini nga sistema sa pag-ihap sa mga tuig gigamit sa halos tanang nasod sa kalibotan karon.

Ang tuig 2004 nagpasabot ug 2,004 ka tuig sukad sa pagkatawo ni Kristo. Ang mga tuig sa wala pa ang pagkatawo ni Kristo giihap sa likod. Pananglitan, ang katapusang basahon sa Daang Tugon, ang Malaquias, gisulat mga 400 B.C., o 400 ka tuig sa wala pa ang pagkatawo ni Kristo. Gisulat ni Moises ang Genesis mga 1500 B.C., o 1,500 ka tuig sa wala pa ang pagkatawo ni Kristo.

Kapitulo 2

Giunsa pagsulat ang Bibliya

A. Inspirasyon – Unsa ang gipasabut niini

Unsay ipasabot sa dihang moingon kita, “Ang Bibliya inspirado sa Diyos”? Unsaon nato pagbungkag niana aron masabtan nato ang gipasabot niini? Tulo ka bersikulo sa Bibliya ang espesipikong naghisgot niini nga ulohan. (2 Timoteo 3:16 ug 2 Pedro 1:20-21)

2 Timoteo 3:16 Maayong Balita Biblia

“Ang tibuok Kasulatan gisulat uban sa lamdag gikan sa Dios....”

Kini nga bersikulo nagpakita kanato nga ang “inspirado sa Diyos” nagpasabot:

1. Ang Dios naghatag kanato sa Bibliya.
2. Ang mga kasulatan “gininhawa sa Dios,” ug “gibuhi pinaagi Kaniya.” Dili lang sila patay nga mga pulong sa usa ka libro. Kung imong kuhaon ang Pulong sa Dios, ug ipadapat kini sa imong kinabuhi, kini molihok! Ang Pulong sa Dios nabuhi ug ang Dios nagsugod sa pag-usab sa imong kinabuhi!

Ang 2 Pedro 1:20-21 nagsulti kanato ug duha pa ka butang nga makatabang kanato sa pagsabot sa kahulogan sa mga pulong, “ang Bibliya inspirado sa Diyos.”

2 Pedro 1:20-21 Maayong Balita Biblia

²⁰Apan labaw sa tanan, hinumdomi kini: walay bisan kinsa nga makasaysay sa kahulogan sa mga propesiya sa Kasulatan pinaagi sa iyang kaugalingong panabot.²¹Kay walay propesiya nga nahimo gumikan sa pagbuot sa tawo. Ang Espiritu Santo maoy nagmando sa ilang pagsulti sa mensahe nga gikan sa Dios.

3. Walay bahin sa Bibliya ang gihimo sa tawo.
4. Kini nga mga magsusulat nagsulti (ug gisulat) kung unsa ang gisulti sa Balaang Espiritu kanila.

Sa dihang kita moingon nga “ang Bibliya inspirado sa Diyos,” atong gipasabot:

Ang Balaang Espiritu naggiya sa mga hunahuna sa mga magsusulat mao nga ilang gisulat kung unsa ang gusto sa Dios nga ilang isulat.

Importante nga masabtan nga ang tanang Bibliya inspirado sa Diyos. Ang tanan nga mga libro parehas nga inspirado sa Diyos. Walay usa sa mga basahon ang “labaw nga inspirado” sa Diyos kay sa ubang mga basahon sa Bibliya.

B. Sa unsang paagi gidasig sa Diyos ang mga tao sa pagsulat sa mga libro sa Bibliya?

1. Ang Diyos wala magsulti kanila sa eksaktong mga pulong nga isulat (sa kadaghanang kaso)

Wala sila manglingkod ug makadungog sa dakong tingog nga nag-ingon, “Kini ang gisulti sa Ginoo. Ania ang giingon sa kapitulo 4 sa Isaias . . .” Adunay pipila ka mga kaso sa Bibliya diin gisultihan sa Diyos ang magsusulat sa eksaktong mga pulong nga isulti. Ang Napulo ka Sugo maoy usa ka pananglitan.

2. Wala gipalihok sa Diyos ang ilang mga kamot sa mekanikal nga paagi

Kini nga mga magsusulat wala gihipnotismo sa Diyos ug dayon gisugo sa pagsulat sa mga basahon sa Bibliya. Ang Diyos wala magbuhat ug mga robot gikan niining mga tawhana. Sila hingpit nga nahibalo sa ilang gibuhat.

3. Ang Balaang Espiritu naghatag kanila ug mga hunahuna nga gipahayag sa mga magsusulat sa ilang kaugalingong mga paagi

Ang mga libro sa Bibliya maoy mga pulong sa Diyos nga gisulat sa estilo sa mga magsusulat.

Ang Dios nagpili ug daghang lain-laing mga matang sa mga tawo sa pagsulat sa mga basahon sa Bibliya. Ang uban edukado kaayo, ang uban dili. Gikuha sa Dios ang matag tawo ingon nga siya ug gigamit siya sa pagsulat sa usa o daghan pa sa mga libro sa Bibliya. Makaplagan nimo ang daghang lain-laing mga estilo sa pagsulat diha sa mga basahon sa Bibliya. Ang uban yano ra kaayo. Ang uban komplikado kaayo. Ang uban eskolar kaayo.

Kini nga mga tawo nagsulat kung unsa ang gusto sa Dios nga ilang isulat. Gihigugma nila ang Dios ug gisunod ang Iyang mga pagtulun-an, apan dili sila perpekto. Apan, makasalig kita nga ang Bibliya tinuod. Kini tukma; dili kini puno sa mga kasaypanan o mga kasaypanan. Ngano man? Tungod kay ang Dios mao ang nagdumala sa tibuok nga operasyon, ug wala Siya magbuhat ug palpak nga buhat. Ang Bibliya mao ang mensahe sa Diyos ngadto sa tawo. Kini tanan tinuod ug kini mao ang KAMATUORAN. Sa Iyang pag-ampo sa Juan 17, giklaro ni Jesus kini nga punto.

Juan 17:17 Maayong Balita Biblia

Balaan sila diha sa kamatuoran; ang imong pulong kamatuoran.

C. Sa unsang paagi ang Bibliya gipasa kanato

1. Sa unsang paagi unang gisulat ang mga libro?

Ang mga matang sa papel nga ania kanato karon wala maglungtad sa dihang ang mga basahon sa Bibliya gisulat libolibo ka tuig kanhi. Busa ang mga tawo nga nagsulat sa mga basahon sa Bibliya nagsulat niini sa mga panit sa mananap (panit) nga gitahi sa tag-as nga mga ginunting ug gilukot. Gitawag kini nga mga linukot nga basahon.

Wala silay mga makina sa pag-imprensa o mga kompiyuter niadto, busa ang tanang libro gisulat pinaagig kamot.

Ang orihinal nga mga kopya sa mga basahon sa Bibliya wala maglungtad karon. Apang, may pila ka libo ka kopya sa lainlain nga libro sa Biblia. Ang pipila niini nga mga kopya gihimo sulod sa 100 ka tuig sa dihang ang basahon unang gisulat.

2. Sa unsang paagi gikopya ang mga basahon sa Bibliya?

Ang mga libro sa Bibliya gikopya sa kamot. Sa panahon sa Daang Tugon, ang mga lalaki adunay full time nga mga trabaho sa paghimog mga kopya sa Bibliya. Ang mga regulasyon sa pagkopya sa mga libro estrikto kaayo. Walay sayop nga gitugotan. Kon masayop ang tawo, kinahanglang ilabay niya ang iyang kopya ug magsugod pag-usab. Kining estriktong mga lagda napamatud-ang bililhon kaayo, tungod kay kini nakatabang sa pagpreserbar sa katukma sa Bibliya latas sa katuigan.

Daghan niining sinulat sa kamot nga mga kopya sa mga basahon sa Bibliya naglungtad gihapon karon. Ang uban niini nga mga kopya gihimo 100-200 ka tuig sa wala pa ang pagkatawo ni Kristo. Kini nga mga kopya sa Bibliya (ug hangtod karon) bililhon kaayo. Kadaghanan sa nga mga hubad sa Bibliya gihimo gikan niining Hebreohanon ug Gregong mga linukot nga basahon.

Kapitulo 3

Unsaon nako pagkahibalo nga tukma ang Bibliya (tinuod)?

Ang Bibliya gisulat duha ngadto sa tulo ka libo ka tuig kanhi. Paano nato mahibaluan kon ang Biblia sibu? Paano nato mahibaluan nga ang Biblia matuod? Giunsa nato pagkahibalo nga ang Bibliya wala mausab? Tingali kini puno sa mga sayup. Paano nato mahibaluan kon ginhimuslan sa mga tawo ang Biblia ug gibag-o kini?

Adunay ubay-ubay nga mga dapit nga atong pangitaon aron makakitag makapakombinsir nga ebidensiya nga ang Bibliya nga atong nabatonan karon maoy tukma, husto, ug tinuod. Makasalig kita nga dili kini puno sa mga kasaypanan.

A. Ang tanan nga mga panagna tinuod ug husto

Ang pulong nga “tagna” adunay duha ka komon nga mga kahulugan.

- (1) Usa ka mensahe gikan sa Diyos nga gisulti sa usa ka Kristohanon.
- (2) Usa ka panagna—Usa ka mensahe gikan sa Dios nga nagsulti kung unsa ang mahitabo sa umaabot.

Ang Bibliya napuno sa gatosan ka tagna. Sugod sa Genesis kapitulo tres hangtod sa katapusan sa basahon sa Pinadayag, ang Diyos naghatag kanato ug daghang mensahe ug panagna. Walay usa ka propesiya nga sayop. Daghang mga tagna sa Bibliya naghigot bahin sa unang pag-abot ni Jesus. Ang matag usa niini nga mga panagna natuman sama sa giingon sa Dios nga mahitabo. Ang Isaias 53 ug Salmo 22 maoy duha ka kasulatan diin ang mga panagna gihatag mahitungod kang Jesus. Tan-awa usab ang Mateo 5:17-18, Jeremias 28:9, ug Lucas 21:24.

Adunay daghan pa nga mga panagna nga wala mahitabo. Daghan niini naghigot sa ikaduhang pag-anhi ni Jesus. Sa atong paghinumdom kung giunsa ang matag usa sa nangaging mga panagna nga tinuod, mahimo nato ibutang ang atong pagsalig sa Dios aron matuman ang tanan nga mga panagna nga adunay kalabotan sa ikaduhang pag-anhi ni Jesus.

B. Ang Bibliya nag-ingon nga kini Pulong sa Diyos

Ang mga tawo nga nagsulat sa Bibliya tin-aw nga nagsulti ug nag-ingon nga kini Pulong sa Diyos. Gigiyahan sila sa Dios ug gisultihan sila kon unsay isulat. Ang mga magsusulat nagpasidungog sa Diyos sa ilang gisulat.

2 Timoteo 3:16

2 Pedro 1:20-21

C. Si Jesus miingon nga ang Bibliya Pulong sa Diyos

Daghang mga higayon sa Iyang kinabuhi si Jesus tin-aw nga nagpahayag nga ang Bibliya tinuod, nga kini Pulong sa Diyos. Gipakita ni Jesus ang Iyang hugot nga pagtuo sa Bibliya pinaagi sa adlaw-adlaw nga pagpadapat sa mga pagtulon-an niini sa tanang bahin sa Iyang kinabuhi.

Juan 17:17

Juan 10:35

Mateo 5:17-18

Kon ang Bibliya dili Pulong sa Diyos, ug kon ang Bibliya dili tinuod, si Jesus namakak sa Juan 17:17. Kon si Jesus namakak, nagpasabot kana nga Siya nakasala. Kon si Jesus nakasala, ang Iyang kamatayon sa krus dili makabayad sa silot sa atong mga sala. Bisan pa, basaha kini nga mga kasulatan ug tan-awa kung unsa ang ilang gisulti bahin sa kinabuhi ni Jesus.

Hebreo 4:15

Hebreo 5:8-9

1 Pedro 3:18

D. Walay mga kontradiksyon sa Bibliya

Unsa ang panagsumpaki?

Kini mao ang sa diha nga ang duha ka lain-laing mga pamahayag nga ang duha nag-angkon nga tinuod, apan sila sa bug-os nga atbang sa usag usa. Kini nagpasabot nga kung ang usa sa mga pahayag tinuod, ang lain kinahanglan nga bakak (dili tinuod). Pananglitan, kining duha ka pahayag nagkasumpaki sa usag usa. “Ang iro patay,” ug “Ang iro buhi.” Kung ang usa tinuod, ang usa kinahanglan nga bakak. Silang duha dili mahimong tinuod sa samang higayon.

Ang Bibliya dili supak sa iyang kaugalingon. Wala kini mag-ingon sa usa ka dapit nga ang usa ka butang tinuod, ug unya moingon sa laing dapit nga ang kaatbang nga butang tinuod. Ang Bibliya wala mag-ingon sa usa ka dapit nga “ang Diyos patay,” ug unya sa laing dapit moingon, “Ang Diyos buhi.” Usahay mopatim-aw nga adunay mga panagsumpaki sa Bibliya. Daghang mga higayon ang problema tungod kay ang usa ka tawo nagkutlo lamang bahin sa usa ka bersikulo ug wala makasabut sa tibuok nga mensahe sa kana nga bersikulo o kapitulo.

Adunay dakong panaghiusa sa Bibliya. Ang tibuok Bibliya naghatag ug usa ka nahiusang mensahe. Ang bugtong paagi aron mahimo kini mao ang pagbaton ug usa ka awtor sa Bibliya. Ang Dios mao ang usa ka Awtor. Siya ang nagdumala sa pagsulat sa tanang 66 ka basahon sa Bibliya. Mao nga ang Bibliya walay mga panagsumpaki.

E. Gipamatud-an sa arkeolohiya nga tukma ang Bibliya

Ang pagtuon sa arkeolohiya naghatag ug pamatuod sa pagkatukma sa Bibliya. Unsa ang arkeolohiya? Ang usa ka diksiyonaryo nagbatbat niini niining paagiha: “Ang siyensiya o pagtuon sa nangaging kinabuhi ug kasaysayan pinaagi sa pagkalot o pagdiskobre sa nalubong nga mga siyudad, mga templo, mga himan, ug uban pa.” (*The Curtis-Walter Illustrated Golden Dictionary for Young Readers*, Golden Press)

1. Ang mga arkeologo migugol ug daghang tuig sa pagkalot ug pagtuon sa karaang mga siyudad nga naglungtad sa dihang gisulat ang Bibliya

Gatasan nga mga libro ang gisulat bahin sa lainlaing mga nadiskobrehan sa arkeolohiko. Walay usa ka kamatuoran sa Bibliya ang napamatud-ang sayop. Walay usa ka arkeologo ang nakapamatuod nga sayop ang Bibliya sa mga kamatuoran nga gihatag niini bahin sa mga siyudad, mga hari, ug mga kostumbre.

2. Ang Dead Sea Scrolls nagpamatuod nga tukma ang Bibliya

Ang Dead Sea Scrolls maoy usa sa pinaka importanteng arkeolohiko nga mga diskobre sa ika-20th siglo. Ang Dead Sea Scrolls nadiskobrehan niadtong 1947 sa dapit nga karon bahin sa nasod sa Israel. Kini nga mga linukot nga basahon naglakip sa mga kopya (o mga bahin) sa tanang mga basahon sa Daang Tugon gawas sa usa. Daghan niini nga mga linukot nga basahon gisulat 100 ngadto sa 200 ka tuig sa wala pa matawo si Jesus. Kini nga mga kopya sa mga libro sa Daang Tugon mas magulang og 1000 ka tuig kay sa ubang mga kopya sa Daang Tugon nga nahibal-an kaniadto nga naglungtad.

Sa dihang ang Dead Sea Scrolls itandi sa atong Bibliya karon, walay usa ka dakong kalainan ang nakaplagan. Ang mga Linukot nga Basahon sa Patayng Dagat maoy usa ka gamhanang ebidensiya sa pagpamatuod nga ang atong Bibliya karon tukma ug kasaligan. Kining mga linukot nga basahon naghatag kanatog makapakombinsir nga ebidensiya nga ang Bibliya nga atong nabatnan karon nag-ingon sa samang butang nga gisulti niini sa dihang kini unang gisulat.

F. Ang medikal nga mga buhat diha sa Bibliya nagpamatuod nga kini tukma

Ang medikal nga mga instruksiyon sa Bibliya napamatud-an (ang uban bag-o lang) nga bug-os nga tukma sumala sa presenteng adlaw nga medikal nga kahibalo.

Si S. I. McMillen, usa ka medikal nga doktor, nagsulat sa libro. *None of These Diseases* (Spire Books). Gihisgotan niya ang daghang balaod sa medisina sa Bibliya ug gipakita kung unsa kini ka tukma kon itandi sa modernong medikal nga mga buhat.

G. Pamatud-i sa imong kaugalingon nga ang Bibliya tinuod pinaagi sa pagsulay sa mga pagtulon-an niini sa imong kaugalingong kinabuhi

Kon tinuod ang mga pagtulon-an sa Bibliya, sa imong pagsugod sa pagpraktis niini sa imong adlaw-adlaw nga kinabuhi, ang mga kausaban magsugod nga mahitabo. Kon ang mga pagtulon-an sa Bibliya dili tinuod, walay mahitabo sa imong kinabuhi sa dihang magsugod ka sa pagpadapat niini.

Daghang mga tawo, sa tinuod, milyon-milyon pa ang nakahimo niini. Personal nilang gisulayan ang mga pagtulon-an diha sa Bibliya ug gipamatud-an sa ilang kaugalingon nga kini tinuod—nga sila nagtrabaho. Bisan sa Bibliya makakita kitag daghang pananglitan sa mga tawo nga nagpamatuod sa ilang kinabuhi nga ang mga pagtulon-an sa Diyos tinuod.

Marcos 16:20 Maayong Balita Biblia

Ug nanglakaw ang mga tinun-an ug nagsangyaw sa Maayong Balita sa tanang dapit. Mitabang gayod kanila ang Ginoo ug nagpamatuod sa ilang giwali pinaagi sa paghatag kanila ug gahom sa pagbuhat ug ilhanan.

Kini mahimong usa ka makapahinam nga paagi sa pagpamatuod sa katukma sa Bibliya samtang imong pamatud-an sa imong kaugalingong kinabuhi nga ang mga pagtulon-an sa Bibliya tinuod.

Malaquias 3:10

Colosas 1:5-6

Juan 7:16-17

Kapitulo 4

Usa ka dali nga pagtan-aw sa Daang Tugon

Ang Bibliya gibahin sa duha ka seksiyon nga gitawag ug testamento. Ang testamento usa ka kasabutan, kasabutan, o pakigsaad. Ang Bibliya maoy pakigsaad sa Diyos kanato.

Ang Daang Tugon gihatag ngadto sa mga Judio. Kini naglangkob sa panahon gikan sa paglalang sa kalibutan ngadto sa mga 400 ka tuig sa wala pa ang pagkatawo ni Jesus. Nagsaysay kini sa relasyon sa Diyos sa mga tawo sa wala pa moabot si Jesus. Tulo-ikaupat nga bahin sa Bibliya mao ang Daang Tugon. Kini orihinal nga gisulat sa Hebreohanong pinulongan. Pipila ka bahin sa Daang Tugon gisulat sa Aramaic nga pinulongan.

Sa Bag-ong Tugon, ang Dios nagsulti kanato nganong aduna kitay Daang Tugon.

1 Corinto 10:11 Maayong Balita Biblia

Kadtong tanan nga nahitabo kanila nagsilbing mga panig-ingnan. Apan gisulat kini aron pasidan-an kita kay ani akita sa panahon nga hapit na moabot ang kataposan.

Duha ka laing mga kasulatan ang naghatag kanato ug tin-aw nga mensahe nga ang Dios naghatag ug dakong bili sa gisulti sa Daang Tugon.

2 Timoteo 3:16-17 MBB

¹⁶ Ang tibuok Kasulatan gisulat uban sa lamdag gikan sa Dios ug mapuslanon alang sa pagtudlo sa kamatuoran, sa pagbadlong, sa pagsaway ug sa pagtudlo unsaon pagkinabuhi nga matarong. ¹⁷ Sa ingon, ang nag-alagad sa Dios masangkap pag-ayo ug maandam sa tanang maayong buhat.

Hebreo 4:12 MBB

Kay ang pulong sa Dios buhi ug maabtik ug mas hait pa kay sa bisan unsang espada nga duhay sulab. Modulot kini hangtod sa kinahiladman sa kalag ug sa Espiritu hangtod sa dapat diin nag-abot ang lutahan ug ang kauyokan. Nag-usisa kin isa mga tinguha ug hunahuna sa kasingkasing sa tawo.

Sa sunod nga pahina mao ang lista sa mga libro ug mga dibisyon sa Daang Tugon.

Lima ka Dibisyon sa Daang Tugon

Mga Libro ni Moises

Genesis
Exodo
Levitico
Numeros
Deuteronomio

Mga Libro sa Balak

Job
Mga Salmo
Mga Panultihon
Ecclesiastes
Awit sa mga Awit

Minor nga mga Propeta

Oseas
Joel
Amos
Obadia
Jonas
Miqueas
Nahum

Mga Libro sa Kasaysayan

Josue
Mga Maghuhukom
Ruth
1 Samuel
2 Samuel
1 Mga Hari
2 Mga Hari
1 Cronicas
2 Cronicas
Esdras
Nehemias
Ester

Pangunang mga Propeta

Isaias
Jeremias
Mga Pagbangotan
Ezequiel
Daniel

Habacuc
Sofanias
Hageo
Zacarias
Malaquias

Kapitulo 5

Usa ka dali nga pagtan-aw sa Bag-ong Tugon

Ang pito ka libro sa Bag-ong Tugon nagsaysay mahitungod sa kinabuhi ni Jesus ug unsay nahitabo human Siya mibalik sa langit. Daghan sa mga libro ang naghigot bahin sa ministeryo sa mga disipulo ni Jesus ug ni Pablo.

Ania ang usa ka lista sa mga libro ug mga dibisyon sa Bag-ong Tugon.

Lima ka Dibisyon sa Bag-ong Tugon

Mga Ebanghelyo	Mga sulat ni Pablo	Kinatibuk-ang mga Sulat
Mateo	Roma	
Marcos	1 Corinto	Hebreo
Lucas	2 Corinto	Santiago
Juan	Galacia	1 Pedro
	Efeso	2 Pedro
Kasaysayan sa Simbahan	Filipos	1 Juan
	Colosas	2 Juan
	1 Tesalonica	3 Juan
Mga Buhat sa mga Apostoles	2 Tesalonica	Judas
	1 Timoteo	
	2 Timoteo	Basahon sa Tagna
	Tito	
	Filemon	Gipadayag

Para sa dugang nga pagbasa ug pagtuon

Evidence: The Truth About Christianity, Terry Winter (64 pages, Harvest House Publishers, 1979). This short book gives a basic introduction to the credibility of Christianity today. It deals with the accuracy of the Bible and how it can affect our daily living. (Basic reading)

Evidence that Demands a Verdict: Historical Evidences for the Christian Faith, Josh McDowell (387 pages, Here's Life Publishers, 1979). A comprehensive book which deals with three major issues. Can the Bible be trusted? Is Jesus Christ really the Messiah, the Son of God? Is God at work in history and the lives of people today? It also shows how prophecy has been fulfilled in history. (Heavy reading)

How to Read the Bible for All its Worth: A Guide to Understanding the Bible, Gordon D. Fee & Douglas Stuart (237 pages, Zondervan, 1982). This book gives an in-depth teaching on how to read and interpret the Bible. For more advanced students of Bible study. (Heavy reading)

Is the Bible Reliable? Robert L. Saucy (132 pages, Scripture Press, 1978). This is a basic study of the Bible itself—its purpose, where it came from, and how we know it is really the Word of God.

Know Your Bible, David J. Fant (32 pages, New York Bible Society International, 1962). This small booklet tells how we got our Bible. It traces the history of the Bible from the original languages to our modern translations. A brief summary is given of each book in the Bible. Other helpful information is given on the miracles and parables of Jesus, and famous Bible characters.

More Evidence that Demands a Verdict, Josh McDowell (Here's Life Publishers). Similar in format to his first book, *Evidence That Demands a Verdict*. He presents additional proofs for Christianity. (Heavy reading)

More Than a Carpenter, Josh McDowell (128 pages, Tyndale, 1977). This book focuses on Jesus Christ and who He is. It is a helpful book for people who have questions about Jesus' deity, His resurrection, and His claims on their lives. (Basic reading)

The New Testament Documents: Are They Reliable? F. F. Bruce (128 pages, Eerdmans, 1981). This classic book deals with a variety of questions on how reliable is our New Testament. He explains how the books were chosen for the New Testament. He also discusses the New Testament miracles and archaeological evidence related to the New Testament. (Intermediate reading)

None of These Diseases, S.I. McMillen, M.D. (158 pages, Flemming H. Revell, 1963). McMillen, a medical doctor, shows how the medical guidelines given in the Bible are completely accurate. He gives current scientific and medical evidences to show how for thousands of years the medical laws of the Bible have been correct. (Basic reading)

The Translation Debate: What Makes a Bible Translation Good? Eugene H. Glassman (132 pages, InterVarsity Press, 1981). The author traces the history of translating Scripture, beginning with the biblical authors themselves, many of whom quoted and translated each other. He shows how principles of cross-cultural communication can help us evaluate the quality of a translation. (Intermediate-heavy reading)

Understanding Scripture: What is the Bible and How Does it Speak? John F. Balchin (96 pages, InterVarsity Press, 1981). He talks about why Christians with the same Bible come to different conclusions. He includes a short history of how people have interpreted the Bible, and how we can interpret it properly. One chapter covers the inspiration of the Bible. The last part of the book shows how we can personally apply biblical principles in our daily living.

What the Bible is All About, Henrietta C. Mears (675 pages, Regal Books, 1966). This classic book is a survey of the Bible that shows you how to put each book in perspective. Includes outlines, illustrations, daily readings, and other study aids. It explains how the Bible was written and why. (Intermediate reading)

Why Believe the Bible, John F. MacArthur, Jr. (160 pages, Regal Books, 1980). The book deals with three questions. Can you really take God's Word for what it says? What does God's Word do for you? How can you get the most from God's Word? (Intermediate reading)

Your God is Too Small, J.B. Phillips (124 pages, Macmillan, 1961). This book deals with your view of God. He shows many of the wrong ideas people have about God. He then gives a correct biblical view of God. (Intermediate reading)

